

IN MEMORIAM

Katica IVANKOVIĆ (Zagreb – Filozofski fakultet)

NAŠ BOHEMISTIČKI DOAJEN

Profesor Predrag Jirsak ostavio nas je u vruće ljeto, dosta naglo, rano i nepripremljene. Logika sudbine uvijek se u ovakvim situacijama doimlje nepravednom i bezumnom, no u ovom slučaju doista kao da je prekinula jedan kreativni zamah koji je, konkretno se očitujući u profesorovoj zbirci pripovjedaka *Lugarka i grdelin* objavljenoj 2010. godine, ostao zaleđen u zraku.

Lepeza aktivnosti profesora Jirsaka široka je: bio je spisatelj, prevoditelj, urednik knjiga i časopisa, književni znanstvenik te, posljednje i najvažnije, gotovo čitav svoj radni vijek odradio je kao nastavnik na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je prije toga završio studij anglistike i komparativne književnosti. Samo prve dvije godine svoje nastavničke karijere radio je kao lektor hrvatskoga jezika i književnosti na Karlovu sveučilištu u Pragu (1967–1969), gdje je istodobno aktivno proučavao i studirao češku književnost. Ondje se uputio u teoriju Praške škole, posjećujući među ostalim predavanja jednog od njezinih najuglednijih predstavnika, Felixa Vodičke, ondje je također doživio Praško proljeće 1968. godine, a potom i sovjetsku okupaciju. Boravak u Pragu značajno je obilježio njegovu karijeru. Odmah po povratku zaposlio se kao asistent za češku književnost na nedugo prije toga osnovanom studiju bohemistike (premda je češki lektorat postojao još od tridesetih, studij bohemistike osnovan je 1965. godine) zamijenivši ondje profesora Ljudevita Jonkea, koji ga je izabrao za svoga nasljednika.

Najveći dio svoga znanstvenog rada posvetio je češkoj književnosti i Praškoj školi. Rad profesora Jirsaka na Filozofskom fakultetu u velikoj je mjeri odredio njegov angažman u časopisu »Umjetnost riječi«, u kojem je urednički djelovao od 1976. godine, što ga je do stanovite mjere održalo i zadržalo u književnoteorijskim vodama, iako ga je njegov angažman na studiju bohemistike uglavnom obvezivao na književnopovijesne teme.

Profesor Jirsak uveo je u svijet češke književnosti i književnosti uopće generacije studenata zagrebačke bohemistike, sve koji su studirali od aka-

demske godine 1969/70. do kraja 2005/06. Bio je rođeni predavač, pravi erudit, iznimno talentiran govornik, zasigurno jedan od najelokventnijih koje sam slušala, bravurozan i sugestivan. Znao je s jezikom, izvodio je prave jezične vratolomije, oblikovane u ugladene, istančane konstrukcije, praćene jednako istančanom intonacijom i gestikulacijom. Generacijama studenata u svojim je govorničkim uzletima znao priuštiti dojmpljive intelektualne doživljaje. Erudicija i jezični talent profesora Jirsaka dolazili su do izražaja i u njegovim pisanim uradcima, u člancima, prijevodima i dakako književnim tekstovima, u kojima se očitovala istinska zaokupljenost jezikom i stilom. No vjerujem da će svima koji su ga poznavali u živom sjećanju ostati njegovi nastupi uživo.

Od svog povratka iz Praga u Zagreb profesor Jirsak objavljivao je prijevode književnoznanstvenih članaka protagonista Praške škole poratne i predratne generacije, predstavivši tako domaćem čitateljstvu teoretičare poput Lubomíra Doležela, Miroslava Červenke, Květoslava Chvatíka te dakako doajene češkoga strukturalizma, Felixa Vodičku i Jana Mukařovskog, kojem je naposljetku izdao i knjigu izabranih studija. Sam je napisao niz članaka o češkom književnoznanstvenom strukturalizmu posvetivši se u njima određenim problemima ili nekima od navedenih autora, a među posljednjima u tom nizu jest studija *Načela književnoznanstvenog nazivlja zagrebačke škole i praško iskustvo* (»Umjetnost riječi«, XXXIX), koju je posvetio usporedbi književnoznanstvene terminologije Zagrebačke škole i Praške škole, komparativistički povezavši dvije književnoznanstvene metodologije, koje je obje dobro poznao. Znanstveni članci s potpisom profesora Jirsaka odlikuju se stanovitom strogošću izraza, terminološkom pedantnošću, no povremeno i ondje prosijava stanovita stilska obilježnost. Osobito to dolazi do izražaja u njegovim tekstovima, u kojima se izravnije posvećuje književnoj produkciji, gdje ima nešto više prostora za lucidne i domišljate obrate, ali i za nadahnute misaone uzlete. U tim se člancima uglavnom bavio književnošću 20. stoljeća, npr. Bohumilom Hrabalom, pjesništvom češkog poetizma, Jaroslavom Seifertom i suvremenom češkom poezijom, ali na svojim predavanjima zahvatio je češku književnost od ranoga srednjega vijeka do recentne suvremenosti. Bio je sklon dubinskim analizama književnih tekstova, od Života sv. Václava do proza Michala Viewegha, s posebnim marom za detalj, koji bi ga katkad znao odvesti u zanimljive digresije. U analize je uključivao studente s respektom, prihvaćajući svaki njihov prilog. Doista je šteta što njegovi kolegiji poput Češke novelistike, koji je poslije prerastao u Češku narativnu književnost, nemaju svoju publiciranu verziju. Ali možda se možemo nadati da će s vremenom netko objaviti nešto od njegovih priprema

za predavanja i pokušati oživjeti barem dio njihovih cjelokupnih maestralnih izvedbi, koje su nama, njegovim bivšim studentima, ostale u neizbrisivom sjećanju. Studenti, svi njegove kolege i filološko-književna zajednica pamtit će ga kao doajena hrvatske bohemistike.